

LA ESQUELLA

DE LA TORRATXA

PERIODICH SATÍRICH, HUMORÍSTICH, IL-LUSTRAT Y LITERARI.
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA.

2 CUARTOS CADA NÚMERO PER TOT ESPANYA
y 10 centaus paper en l' isla de Cuba.
NUMEROS ATRASSATS 4 CUARTOS.

<p>ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, 20 BARCELONA.</p>	<p>PREU DE SUSCRIPCIÓ Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya 8 rals. Cuba y Puerto-Rico, 16.—Estranger, 18</p>
--	---

DESDE L' ESPLUGA.

LAS FONTS.—POBLET.

Succeeix ab las fonts de l' Espluga lo que casi ab totes las medicinals d' Espanya: transportadas á un altre pais serian manantials de riquesa: al seu entorn s' alsarian grans *hôtels* y verdaders pobles de banyistas: hi hauria animació, bullici y distraccions, y entre malaltissos y sans—los uns per curarse y 'ls altres per passar l' istiu agradablement—los diners dels que 'n tinguessen anirian á enriquir á tota la comarca.

Avuy en lloch d' *hôtels*, hi ha masias, algunas de las quals—la nova de 'n Cadet per exemple—ha arribat á adquirir billar y piano: alguna altra per tota distracció té una capella; y en totes, si volen menjar, es necessari que 's comprin la virosta y que lloguin una minyona que la guisi.

Y apropósit: una senyora grassa y fresca, deya aquest dia:—La minyona que 'm guisa es bastant bruta.

—A pesar de tot, li responia un senyor bromista; del guisado de vosté jo 'n menjaria una cuixa á qualsevol hora del dia.

De la font antiga y tradicional raja una aygua fresca y transparent, sumament carregada de carbonat de ferro. Gran beguda per las donas anémicas. Las de color de cera, sense vermello als llabis, als pochos dias de usarla s' enrojeixen. Lo ferro fortifica la sanch. En cambi 'ls sanguineos no poden beure l' aygua de l' Espluga sense perill de una congestió.

En Joan de la Polsaguera, un pobre baldat, qu' escombra cada dia 'ls banchs de la font y recull 'las limosnas que 'ls banyistas li donan al marxar, diu que 'l mirar l' aygua solzament ja li fa gana.

Gran tipo en Joan de la Polsaguera. Baldat com se troba, sosté á tota la familia, composta de dos germans més infelissos qu' ell, y una germana que 'ls renta y se cuida de la casa. Fà com las formigas, al istiu recull per l' hivern. Y per demostrar que Déu sempre dona fabas á qui no té caixals, sentíreu que diu:—Los senyors venen á agafar gana: ¡ay! si jo 'ls pogués donar la meytat de la méva y ells donarme á mi la meytat dels seus quartos, tot aniria bé.

Y la rahó li sobra. Figúrinse que un dia dos banyistas van apostar cinch unsas á que en Joan no 's menjaria mitj quartá de monjetas. Lo qui sostenia l' afirmativa era un valenciá, y quan las monjetas ván ser cuytas—n' hi havia un *ribell* (1) plé, vá dirli:

—Coixet ¿que 'm farás perdre?

—Senyor, respongué en Joan un tip y al cel.

Poch temps després, deya senyalant lo gibrell, vuit de monjetas:

(1) Ribell=Gibrell.

—Senyor, pássin aygua.

Un dia d' aquests lo Pare Morell que corria de font en font, ab lo cap baix y la mirada torva com un gos foll, anunciant la próxima fi del mon, y la vinguda no sé si del Anti-Cristo ó del Conde de Montecristo, vá veure qu' en Joan allargava la má demanantli una limosna, y 'l célebre predicador vá posarli un objecte en ella:

—Jo 'm pensava qu' era mitj duro, deya en Joan, y era una medalla de la Reparadora.

En Joan de la Polsaguera, encare que fill de l' Espluga, es liberal. Un dia 'ls de la partida del Nen de Prades ván atropellarlo á cops de culata y arrossegantlo, pèl delictu de dur una barretina vermella que l' hi ha via regalat un banyista.

—Cipayo, més que cipayo! li deyan aquells salvatjes.

Are aviat comensará per ell la temporada d' hivern, l' época de la tristesa y de las privacions, durant la qual lo pobre baldat anirá á captar de porta en porta.

—Vos fan molta caritat, al menos? vaig preguntarli:

—Senyor, me vá respondre: los més ríchs de per aquí 'm donan un xavo cada senmana.

L' amo de la font es un pagés de més de vuitanta anys, escardalench y fort com un roure. Si no 'l voléu veure cremat, abstinguéuvos de tirar á terra 'l paper ab que duguéu embolicada la xacolata ó l' anís. Un tros de paper á terra l' enquimera.

Per lo demés, es un bon home: podria fer declarar l' aygua de utilitat pública y treure 'n cada any una cantitat respectable; y la deixa lliure. Pero com que ab las sobras de la font rega unas feixas, l' únich qu' exigeix de tothom que se 'n endú una ampolla ó bé 'n cantí, es que tiri dintre de la bassa destinada á regar l' equivalent de l' aygua que s' emporta.

Apropósit de l' aygua de l' Espluga:

—Es possible, deya una nena, que aquesta aygua tant clara, tinga tant ferro com suposan?

—Senyoreta, l' hi respongué un jove: jo crech que si vosté posava algun temps lo dit al raig, l' hi sortiria un didal. Al menos hi sentit á dir que 'ls guerreros de l' Edat mitja, hi posavan lo cap y 'ls sortia un casco á mida.

A més de la célebre font, ni hi ha varias otras, descollant entre ellas la del Castanyer, d' aygua acidulada, que á més del carbonat de ferro, conté una gran dóssis de ácid carbónich lliure, carbonat de Cal, sulfat de Cal, de Magnesia y de Sodio y otras sustancias, totes ellas propicias á desembrassar ventrells obstruïts.

Aquesta font, enclavada en la propietat de D. Miquel Clavé, té cada any més parroquians. També es lliure l' us de aquesta aygua, molt parecuda á la de Oreza (Córcega).

La font del Avellaner, á poca distancia de aquesta

última, rivalisa ab l' antiga del ferro: la de Narola, á mitja hora de Poblet es molt fresca: la de la Pena y la dels Boixets, dalt del cim de Rojals competeixen per las ayguas frescas y lleugeras ab las millors dels Pirineus, y finalment la de Sant Bernat, una font de frares, enclavada dintre del recinto de Poblet y sombrejada per uns oms inmensos que arrelan sobre unas voltas, es un siti deliciósissim.

Ab tots aquests elements, molta cassa, bonas carns, vi y oli magnífichs, gustosas hortallissas, y un paisatje espayós, que sería hermosíssim, á no haver arrasat lo famos bosch de Poblet y que encare té encants incomparables, á la eixida y sobre tot á la posta del sol, calculin si no podria ferse de l' Espluga un dels primers balnearis de Europa.

Un altre encant pèl turista es lo monastir de Poblet, gegant de pedra que ha suferit la devastació més espantosa. L' artista trobará en aquellas ruinas, cuidadosament conservadas de un quant temps ensá, inmensas páginas de art gólich y románich, preciosos recorts del renaiximent y un qu' altre resto de barroch, ab que 'ls frares dels últims temps pagavan tribut al mal gust de l' época. Avuy tot está trossejat y descompost. L' iglesia es una desfregada catedral de tres naus llarguissimas. En l' altar major, tot d' alabastre treballat ab admirable delicadesa, no queda una figura sancera. Los suntuosos sepulcres dels reys d' Aragó; los altres que guardavan las cendras dels guerrers més célebres de la terra catalana están mutilats, esfondrats ó fets á trossos. Car pagaren los frares de Poblet, sigles enters de dominació y despotisme.

Els foren senyors de la comarca: encare avuy se veuhen en las torres que flanquejan la porta d' entrada del últim recinte, inscripcions fetas pèls pobres presoners que allí gemegavan: encare en un antich torreó de la banda de llevant, he cregut descubrir jo, la sala del torment; y per demostrar que l' odi dels pobles comarcans contra 'ls frares de Poblet no es de aquest sigle, en los claustres, á l' esquerra de la hermosa sala capitular, s' hi veu la tomba de Frare Tost qui, segons una inscripció, *pera demanar justícia y per defensió del bosch de Poblet, per homens de Prades fou mort.* Ocorregué l' assassinat de aquest frare en 1366.

Los frares de Poblet se dedicavan á la vida contemplativa, interpretantla en lo sentit recte y reflexiu de aquesta paraula. A judicar per lo que queda del monastir, no hi haurá hagut frares al mon que s' *hajan contemplat* més qu' ells. Basta recorrer aquell conjunt de construccions que omplan una superficie més gran que la de un poble. Aquí 'l palau del abat: allá uns cups de pedra picada de una cabuda espantosa: en un altre siti un inmens celler, ab robustas columnas de pedra y voltas en aresta, á istil de catedral y canals treballadas en la pedra per la conducció del vi, desde 'ls cups á las bótas: junt als claustres un refetó fresch,

Gran triomf per les lletres catalanes.

Donchs, tornant al carrer de Sant Telm de la Barceloneta, va morir un home de malaltia sospitosa. Hi ha que advertir que avuy per avuy totes las malalties son sospitosas.

Y tot desseguida va haverhi un metje que pronunciá la paraula fatídica *cólera morbo*.

Aquest metje 's diu *Pozo*, es á dir un apellido aquàtic. Ja tenia rahó 'l Dr. Koch quan sostenia que l'aygua era un dels vehiculs més apropiat per difundir l'epidemia.

Naturalment, la alarma va exténdres ràpidament. Ja hi havia qui 's creya trobarse á Nàpols. No faltava tampoch qui assegurés que 's declararia bruta la ciutat, lo qual no tindria res d'estrany, perque lo qu' es de bruta Barcelona n' es y n' ha sigut sempre, sense necessitat de declararle'n. Alguns deyan que 'ns acordarian: que 's tancarían las fábricas, y que prompte haviam de veure una gran miseria, cent mil vegadas pitjor que 'l cólera.

Vá fumigarse la casa del difunt: als habitants de la mateixa van traslladarlos al dipòsit del Parque, ahont, segons lo *Diluvio*, menjan, beuen y fuman á la salut del municipi: iquina ganga! y per últim vá reunir-se la Junta de Sanitat, declarant que no hi havia tal cólera ni tal aca.

Resultat: molt soroll y pochis microbis.

Tres sessions ha consumit l'Ajuntament al objecte de tractar de las pedras més apropiat per renovar l'empedrat de certs carrers.

La pedra podrà ser molt bona; pero l'empedrat resultarà dolent, perque avants de colocalo ja hi ha hagut tres sessions d'ensopegadas.

Lo pobre Sr. Madorell vá estar fent tentinas durant totes las tres sessions, y se 'n vá anar de bigotis dos ó tres vegadas.

Y fins lo vot particular del Sr. Font (D. Paulino) qu' era una cosa molt enrahonadeta, ja que demanava l'adquisició de la pedra millor y més barata, vá caure... para no volver á levantar-se.

No es veritat qu' es molt sensible? Y cuidado que tractantse de adoquins, molts dels regidors actuals son vot en la materia. Los coneixen tant, com si fossen de la familia.

Aquest any no hi haurá firas ni festas. Pero aixó sí, hi haurá fuució d' iglesia á expensas del Ajuntament, subvencionada ab 750 pessetas.

Lo clero es com los gats: sempre cau de potas. De las festas d'enguany no 'n tréu res ningú y ell ne treurá 750 porrons de vi de pesseta per las canadellas.

Y encare dirán que 'ls criminals s' escapuleixen?.. Mirin si 's queixan per vici 'ls que tal diuen, que l'altre dia, van ingressar en la presó de Tarragona, sis eegos pel delict de haver tocat la *Marsellesa*.

Aquella hetxura de 'n Romero Robledo devia pensar que tocar la *Marsellesa* ab aixó del cólera era comprometre descaradament la salut pública.

¿Será veritat lo que diu la *Vanguardia*, respecte á ordres donadas als vigilants nocturnos, de que no pogan donar la senyal de foch, á no ser que l' incendi succeheixi en lo mateix carrer que tenen ordre de guardar?

Aquí hi ve de perilla, 'l quiento del inglés.

Caballer, deya cert concurrent á un café á un home de patillas rossas qu' estava embegut en la lectura de un periódich. Caballer, miri que s' está cremant.

Y 'l del periódich no 's dava per entés. L' altre s' alsa y sotregantlo per l' espatlla exclama: —Que s' está cremant los pantalons.

L' inglés ab molta flema, alsá 'ls ulls del periódich y ab espanyol xapurrat li respongué: —Ir usted á la porral Hacer media hora usted estarse quemando levita y mi no decirle nada.

Los vigilants farán com l' inglés. Fará mitja hora que s' estará cremant una casa y no dirán res. Com que la casa no será del seu barri!

Las criadas que serveixen en lo carrer de Provenza, jurisdicció de Barcelona, poden ben dir que 'ls treuen la carn á grapat.

Com es natural, van á comprar á Gracia, perque ho tenen més aprop; pero al tornarse'n á casa, troban uns microbis, en forma de guardias de consums, apostats en las escaletas y en las cantonadas, que sense entdres de si volen ó no volen pagar los drets, los fican má al cistell y 'ls saquejan la carn que duhen.

Aixó passa en la jurisdicció de Barcelona; pero la veritat... fá gracia.

Perque vegin que may hi ha hagut tanta salut com are, han de saber que desde las 11 del mati del diumenje últim fins á las sis de la tarde del endemá dilluns, ó siga en l' espay de 36 horas, no vá haverhi en tot Barcelona més que 14 defuncions de enfermetats comunas.

Naturalment ¿qué han de fer certs metjes devant de aquesta paralisació?

Dir com lo Sr. Pozo que tenim lo Cólera. Per ells es veritat: tenim una verdadera epidemia.... de salut.

Un ratet sobre la dona: tal es lo titol de un folleto picaresch escrit en vers per nostre colaborador D. Ramón Coll Gorina, que acaba de publicarse adornat ab una elegant portada dibuixada per D. T. Sala. Se ven á un ralet y 'l trobaran en la libreria de 'n Lopez.

Lo rey de Siam té la friolera de 600 y pico de donas: no conta més que trenta anys y es pare de 263 fills.

—Ay, vá dir un conegut meu que fá temps que brega per ser diputat: si aquí fós permés tenir tantas donas, al últim sortiria elegit. Com que jo mateix me faria un cos electoral!..

Lo Sr. Argullol, president de la *Associació de la cassa y pesca*, havia de sortir elegit diputat provincial pel districte de Manresa y van volcarlo avants de las elecciones, substituhint en la candidatura conservadora lo seu nom pel del Sr. Tort y Martorell.

Lo mon al revés. Aquesta vegada lo tort ha mort al cassador.

Y apropiat: á Paris están organisant una exposició de criaturas.

La diputació provincial podria aprofitar l' ocasió d' enviarhi al Sr. Tort y Martorell.

Tant xieh y diputat provincial?.. Guanyaria 'l primer premi.

Una máxima evangélica corretjada: «Si 't donan una bofetada á la galta esquerra, contesta ab la má dreta.» (Un que no es manco.)

QUÉNTOS.

—Mira si nedo bè, deya un andalús del Clot, que puch estarme vint minuts á l' aygua sense respirar.

—Y aixó qué compón? vá respondreli un seu company... Jo un dia vaig estarmhi cosa de un' hora y mitja...

—Embusterol!..

—¿Com que m' hi havia adormit!

Aquest diálech es madrilenyo: *pur sang*: —Usted debe entender de eso, «seña» Toribia, «pus» que lee «La Correspondencia.»

—¿En qué se «diferencia» un «senador» de un «deputado?»

—Es absolutamente lo mismo... Sólo que los senadores son los calvos... Ni más ni menos.

TRENCA-CAPS.

XARADAS.

I. —Vina corrents, tabalot. —Mare ¿qué primera-tres? (Aixís respongué l' Agnés menjantse un *segon de tot*.) —Vés, compra un full de papé de color de *dos-tercera* per cubrir la calaixera... Ves'hi prompte... —Está molt bè. J. M. F. DE PETITS.

II. *Hu-dos* té l' Artilleria, *tercera* es una vocal, y en lo port vaig veure un dia una molt llarga total. DOS LIBERALS.

CONVERSA. —Adèu si te 'n vás, Ambrós. —Avant, noy, hasta la vista. —¿Vás á veure á la modista? —Sí, la qu' hém dit entre 'ls dos. J. CAP.

MUDANSA. Si es que á casa 'm vols trobá puja la total ab a. Pel casament d' en Solé m' han portat total ab e.

Un gitano de Rubi molt sovint total ab i. Y quan era petit jo anava á total ab o.

EUDALT SALA.

LOGOGRIFO NUMÉRICH.

1 2 3 4 5 6 7 8.—Nom d' home.
4 2 3 4 2 8 2.—Un vehicul.
6 2 4 2 3 5.—Poble de Catalunya.
6 2 3 4 2.—Nom de dona.
4 5 3 5.—Animal.
3 5 6.—Licor.
3 7.—Nota musical.
2.—Lletra.

SET VUIT Y NOU.

TRENCA-CAPS.

¿TORNÁ MES 'L RECTÓ?

Formar ab aquestas lletres lo titol de un drama catalá.

J. P. DE VIDRERAS.

ROMBO.

.....

.....

.....

Omplir los pichs ab lletres, qual primera ratlla horisontal y vertical siga una consonant; la segona, un número; la tercera, lo que fém cada dia; la quarta, un amaniment y la quinta, una vocal.

CAMPANAR DE REUS.

GEROGLIFICH.

LA
J
:
americana
D
CIT
1884
OLI

NAS DE PUNTA INGLESA.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO.

- XARADA 1.ª.—O-pe-ra.
- Id. 2.ª.—Ve-lar-de.
- MUDANSA.—Vert-Cert-Pert.
- CONVERSA.—Rosendo.
- LOGOGRIFO NUMÉRICH.—Marcelino.
- TRENCA-CAPS.—Escarola.
- ROMBO.
S
M A S
S A L O U
S O L
U
- GEROGLIFICH.—Per gent negra á la Habana.

CURACIÓN SEGURA DEL CÓLERA

en su primer periodo, por el sencillísimo tratamiento del Dr CARLOS TUNISI

Médico coronel del Ejército Italiano que ha asistido á cuatro epidemias de esta enfermedad. Opúsculo escrito en italiano, traducido al español de la 3.ª edición por M. E. LICIAGA profesor en medicina y cirugía.

Se halla de venta á 4 rs. en la Librería de Lopez, Rambla del Centro, 20.

A los correspondientes de LA CAMPANA y librereros se les otorga el descuento de costumbre.

Los particulares que deseen adquirirlo, enviando 4 rs. en sellos á Lopez editor, Rambla del Centro, 20, se le enviará franqueado á vuelta de correo.

CLÁ Y CATALÁ

LLISSONS DE GRAMÁTICA PARDA

DEDICADAS Á LA JOVENTUT INEXPERTA, PER C. GUMA.

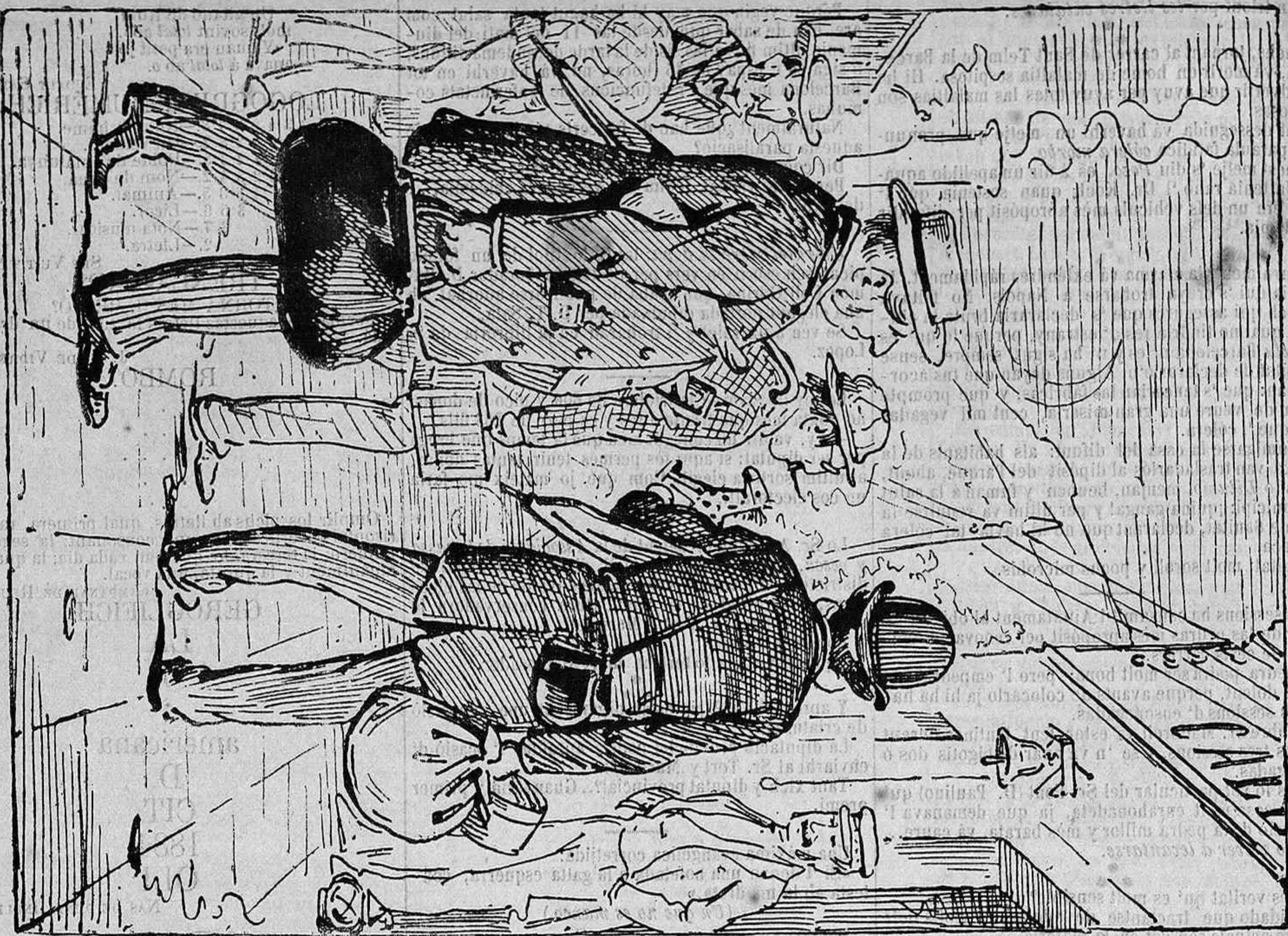
Un bonich tomet de 32 planas en quart, impres ab molt esmero sobre paper superior.

Preu: DOS RALS.

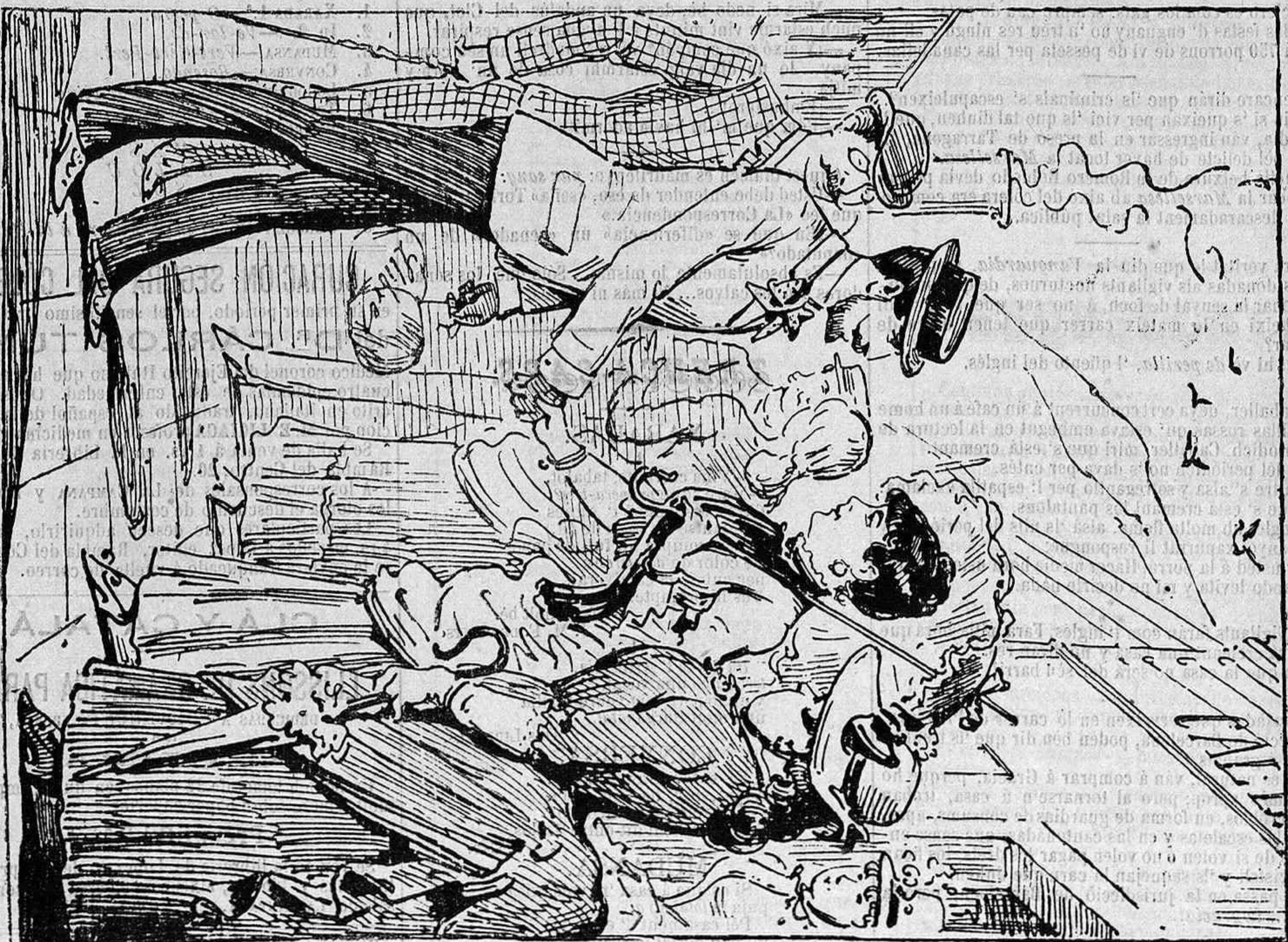
Se ven en la libreria de Lopez y demés principals librerias y kioscos, aixís com en casa dels correspondents de LA CAMPANA.

Barcelona: Imp. de Lluís Tasso, Arch del Teatro, 21 y 23.

QUADRETS D' ISTIU.—LOS TRES MESOS DE CAMP.

DISSAPTES.—Lo tren dels marits.

ENTRE SEMMANA.—Lo tren dels... altres.